

РОЗВИТОК КЛАСТЕРНИХ УТВОРЕНЬ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Д. О. СЕРЬОГІНА, канд. екон. наук, доц,
доц. кафедри менеджменту і публічного адміністрування
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна, м. Харків*

Сталий розвиток є однією з основних і найважливіших цілей світової політики. Проведені дослідження показують, що сталий розвиток стає все більш важливим у свідомості країн ЄС, що можна розглядати крізь призму реалізованих проєктів. Існування кластерів сприяє розумнішому та сталому розвитку, допомагаючи досягти технологічних та наукових успіхів, розробляючи нові технології для галузей, що розвиваються, створюючи новий діловий простір, залучаючи великі технологічні компанії та місцеві фірми. Крім того, кластери беруть активну участь у сталому розвитку, оскільки вони сприяють створенню знань, спільному навчанню, передачі технологій, а також співпраці та стійким інноваціям. Нарешті, кластери сприяють вдосконаленню малих та середніх підприємств та заохочують до участі зацікавлені сторони у процесі сталого розвитку.

Стосовно розвитку кластерних утворень у Харківській області можна зробити наступні висновки:

1. Більшість із кластерів не мають інноваційної орієнтації (насамперед це пояснюється відносно малою кількістю інноваційних підприємств у регіоні), що, порівнюючи з зарубіжними кластерними утвореннями, стримує підвищення конкурентоспроможності регіону.

2. Більшість кластерів створено за останні шість років, інші ж, які були започатковані починаючи з 90-х рр., навіть не функціонують.

3. Кластери створюються переважно за підтримки представники бізнесу. Проте наразі окремі ВНЗ починають проявляти кластерні ініціативи, зокрема НТУ «ХП», ХНУРЕ, НАУ ім. Н. Є. Жуковського «ХАІ» та ХНУ ім. В.Н. Каразіна забезпечує науково-методичну підтримку аерокосмічного кластеру «Мехатроніка».

4. Окремі проєкти із започаткування кластерів реалізується міжнародними організаціями, особливо сьогодні, в умовах децентралізації.

5. Кластер ІТ-сфери, радше є регіональною асоціацією аутсорсерів, які не мають ніяких цілей щодо інтеграції в місцеву економіку та її розвиток.

6. Хоча у Харківській області сьогодні ще небагато функціонуючих кластерів, проте, як і раніше, обговорюється низка питань щодо планування і створення кластерів.

7. Слід також відзначити започаткування в регіоні таких міжрегіональних кластерів, як Інноваційно-освітній кластер «Агротехніка», який об'єднує підприємства, установи та організації Харківської, Миколаївської, Сумської, Черкаської та інших областей.

8. Відсутній єдиний, інформаційний ресурс, що надавав би актуальну інформацію про стан кластерів, вів би їх реєстрацію та облік, повідомляв би про їх актуальні новини та розвиток.

9. Слабке використання можливостей реформи децентралізації, що надає нові можливості регіонального розвитку.

10. Замість випадкових, несистемних практик пошуку дешевих кредитів, - системне використання кращих інструментів та практик, в тому числі, які надаються структурними фондами ЄС, проте існує не достатньо ефективне використання нових можливостей євроінтеграції в рамках Угоди про Асоціацію з ЄС.

11. Пост-радянські парадигми та принципи керування підприємствами та розвитком, що склались в регіоні за останні 20 років. І в цьому велика відмінність України від ЄС.

12. За результатами 2019 року відбулись позитивні зміни бізнес-середовища для розвитку просторової інтеграції бізнесу в харківській області, зокрема, збільшилась частка прибуткових та інноваційно активних підприємств, а також обсяги капітальних інвестицій.

13. Формування окремих кластерних утворень укріпило на ринку позиції конкурентних суб'єктів господарювання, проте збільшує ризик монополізації ринку певною групою підприємств.

Кластери та кластерна політика стали домінуючою парадигмою у світі як теорії економічного розвитку, так і практики. Теорія кластерів передбачає, що фірми, які входять до складу географічно визначеного кластера, отримують вигоду від того, що є частиною цього кластера, і того, що ці вигоди призводять до зростання економічної активності та обсягу виробництва в регіоні. Наведені приклади кластерів свідчать про реальні потреби в міжрегіональній господарській кооперації. Завданнями таких кластерів переважно є діяльність не лише на внутрішніх ринках, а, насамперед, на зовнішніх. Водночас сьогодні кластерами реалізуються цілі як своїх учасників, так і розвитку територій, на яких вони функціонують.